

Вплив формувального оцінювання на теоретичну та технічну підготовленість учнів 6-х класів під час вивчення модулю «Волейбол»*Моїсєєв С. О.¹, Гузар В. М.², Юськів С. М.²*¹ Комунальний вищий навчальний заклад «Херсонська академія неперервної освіти»

Херсонської обласної ради;

²Херсонська державна морська академія

Анотація. **Мета:** експериментально перевірити ефективність впливу технік формувального оцінювання на теоретичну та технічну підготовленість учнів 6-х класів (2 рік вивчення модулю) на уроках волейболу. **Учасники:** учні 6-х класів Улянівської загальноосвітньої школи I-III ступенів Скадовської районної ради Херсонської області (n=16) та Великолепетиської загальноосвітньої школи I-III ступенів №2 Великолепетиської селищної ради Великолепетиського району Херсонської області (n=20). Вік учнів - 11-12 років. Експеримент відбувався у 2018/2019 навчальному році під час вивчення учнями модулю «Волейбол» (протягом 18 уроків). Контрольне тестування теоретичної та технічної підготовленості учнів було організовано на початку та наприкінці вивчення навчального модулю «Волейбол». **Методи:** теоретичний аналіз наукових джерел, методи математичної статистики, тестування технічної (передача м'яча в стіну двома руками зверху; прийом м'яча знизу від стіни) та теоретичної (тестові завдання були спрямовані на виявлення обізнаності учнів з історією розвитку українського волейболу, правилами гри у малюкбол, характерними технічними помилками) підготовленості. **Результати:** розроблена та апробована авторська методика використання технік формувального оцінювання навчальних досягнень учнів 6-х класів на уроках волейболу. Сутність авторської методики полягала в системному, критеріальному, активному та інтерактивному оцінюванні, рефлексії та коригуванні індивідуального прогресу учнів у теоретичній, фізичній, технічній та тактичній підготовленості до гри у волейбол. Виявлено, що достовірно покращилися показники контрольних вправ «передача м'яча в стіну двома руками зверху» ($p < 0,05$), «прийом м'яча знизу від стіни» ($p < 0,05$) та тестових завдань ($p < 0,05$) з тактичної та теоретичної підготовленості учнів. **Висновки:** встановлено, що використання технік формувального оцінювання навчальних досягнень учнів 6-х класів на уроках волейболу достовірно покращує їх рівень теоретичної та технічної підготовленості.

Ключові слова: критерії; самооцінювання; взаємооцінювання; рефлексія; зворотній зв'язок; теоретична підготовка; технічна підготовка; спортивні ігри.

В Україні вже 2-й рік триває широка імплементація Концепції Нової української школи у практику роботи закладів освіти. Набутий досвід переконує, що реформування повної загальної середньої освіти на компетентісно та дитиноцентриських засадах неможливе без перегляду підходів до оцінювання навчальних досягнень учнів. У проголосованому 16 січня 2020 року Верховною Радою проекті Закону України «Про повну загальну середню освіту» констатується, що кожен учень має право на справедливе, неупереджене, об'єктивне,

незалежне, недискримінаційне та добросчесне оцінювання результатів його навчання, незалежно від виду та форми здобуття ним освіти (стаття 17).

Наявна система оцінювання учнів на уроках фізичної культури не позбавлена певних недоліків. У навчальній програмі для учнів 5-9-х класів задекларовано, що при оцінюванні навчальних досягнень здобувачів освіти вчитель фізичної культури має здійснювати особистісно орієнтований підхід та може використовувати додаткові «бонусні» бали, що надаються учням за динаміку особистих досягнень; активність під час занять фізичною культурою; участь у

змаганнях усіх рівнів. Не зважаючи на це, доволі часто існуюча система оцінювання може стати причиною конфліктів у системі вчитель, учень, батьки, класний колектив, або байдужого ставлення учнів до навчання. Не поодинокі випадки, коли учні не знають критерії оцінювання, не мають досвіду їх використання для самооцінювання та взаємооцінювання, не можуть здійснити рефлексію своєї діяльності на уроці та коректно дати зворотній зв'язок одноліткам через призму поставлених завдань уроку, а деякі вчителі розглядають оцінювання як своє виключне право на порівняння навчального результату учня з середньостатистичною нормою, як інструмент примусу, покарання або заохочення.

Сьогодні вчені та педагоги-практики пропонують різноманітні шляхи підвищення ефективності педагогічного контролю за діяльністю учнів на заняттях з фізичної культури та спорту. Це і організація інноваційні підходи до проведення занять з фізичної культури і спорту (Моїсєєв, 2013, 2017; Ганчева, & Моїсєєв, 2016; Shalar, Huzar, Strikalenko, Yuskiv, Homenko, & Novokshanova, 2019), підготовка вчителя до використання технік формульовального оцінювання (Моїсєєв, 2018, 2019), використання технік формульовального оцінювання на уроках фізичної культури та діалогізація фізичного виховання учнів (Моїсєєв, 2019), компетентнісний підхід до фізичного виховання учнів Нової української школи (Моїсєєв, Гузар, & Шалар, 2019), освітньо-рефлекторної діяльності учнів на уроках з ігрових видів спорту (Шалар, & Могилевський, 2010; Шалар, & Мартиненко, 2011; Юськів, 2018); педагогічне керівництво техніко-тактичною підготовкою спортсменів в ігрових видах спорту (Артеменко, 2014; Силка, & Паєвський, 2017; Гузар, 2019); спортизація уроків фізичної культури з ігрових видів спорту (Шалар, Гузар, & Решотка, 2019; Юськів, Степанюк, Юськів, & Свирида, 2018); психічна підготовка та розвиток особистісних якостей юних спортсменів (Гузар, Сапронова, & Шалар, 2014; Гузар, Шалар, Унгурян, & Бережков,

2014; Шалар, Стрикаленко, & Гузар, 2019; С. Юськів, & К. Юськів, 2018); оцінка та врахування фізіологічних і функціональних можливостей учнів на заняттях з фізичної культури та спорту (Strelnikova, Kozina, Sobko, Nuzhna, Polishchuk, Ryepko, & Kozin, 2018).

Отже, не зважаючи на проведені різноманітні дослідження, проблематика теоретичного обґрунтування, розробки та апробації використання технік формульовального оцінювання навчальних досягнень учнів на уроках фізичної культури розроблена недостатньо.

Мета дослідження: експериментально перевірити ефективність впливу технік формульовального оцінювання на теоретичну та технічну підготовленість учнів 6-х класів на уроках волейболу.

Зв'язок дослідження з науковими програмами, планами, темами. Дослідження проведено згідно науково-дослідної теми КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти» на 2016-2020 рр. «Теоретико-методологічні основи розвитку особистості в системі неперервної освіти (№ держреєстрації: 0116 U004931).

Матеріал і методи дослідження. Учасниками дослідження були учні 6-х класів (11-12 років) Улянівської загальноосвітньої школи I-III ступенів Скадовської районної ради Херсонської області (n=12) та Великолепетиської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 2 Великолепетиської селищної ради Великолепетиського району Херсонської області (n=20).

Організація дослідження. Педагогічний експеримент проводився у три етапи протягом 2018/2019 навчального року. Перший етап дослідження (листопад-грудень 2018 р.) був присвячений аналізу наукових джерел і розробці авторської методики формульовального оцінювання навчальних досягнень учнів 6-х класів на уроках волейболу. На другому етапі дослідження (січень-березень 2019 р.), протягом вивчення модулю «Волейбол» (18 уроків), відбувалось контрольне тестування вихідного рівня теоретичної (1

урок) та технічної (3 урок) підготовленості учнів, а також апробація авторської методики формульованого оцінювання навчальних досягнень учнів 6-х класів на уроках волейболу (з 4 по 18 уроки). Метою третього етапу дослідження було проведення на уроках волейболу підсумкового тестування технічної (15 та 17 уроки) та теоретичної (18 урок) підготовленості учнів 6-х класів, статистична обробка отриманих показників та їх інтерпретація.

Методи тестування технічної підготовленості (орієнтовні навчальні нормативи):

- Передача м'яча в стіну двома руками зверху (відстань 1,5-3 м). Якщо учень (учениця) заступали за лінію, порушуючи дистанцію до стіни, виконання тесту припинялося. Високий рівень підготовленості (компетентності) – 6 (хл.) та 5 (дівч.), достатній – 5 (хл.) та 4 (дівч.), середній – 4 (хл.) та 3 (дівч.), низький – до 4 (хл.) та до 3 (дівч.).
- Прийом м'яча знизу від стіни (відстань 2 м). Якщо учень (учениця) заступали за лінію, порушуючи дистанцію до стіни, виконання тесту припинялося. Високий рівень підготовленості (компетентності) – 6 (хл.) та 4 (дівч.), достатній – 4 (хл.) та 3 (дівч.), середній – 3 (хл.) та 2 (дівч.), низький – до 3 (хл.) та до 2 (дівч.).

Для визначення рівня теоретичної підготовленості учнів було обране педагогічне тестування. Розроблений педагогічний тест складався з 12 тестових завдань, спрямованих на виявлення обізнаності учнів з історією розвитку українського волейболу, правилами гри у малюкбол (волейбол), характерними технічними помилками. Кожне тестове завдання оцінювалося в 1 бал. Максимальна кількість балів – 12.

Статистичний аналіз. Отримані кількісні показники технічної та теоретичної підготовленості учнів були оброблені із використанням методів математичної статистики у програмі Microsoft Excel. Достовірність змін показників за обраними критеріями перевірялася за допомогою парного t-

критерія Стьюдента, який розраховувався

$$t = \frac{M_d}{\sigma_d / \sqrt{n}}$$

за формулою: де M_d – середня арифметична різниця показників, які були виміряні до та після експерименту, σ_d – середньоквадратичне відхилення різниць показників, n – число досліджуваних.

Авторська методика формульованого оцінювання навчальних досягнень учнів 6-х класів на уроках волейболу. Розроблена методика собою являє собою спеціально підібрані, адаптовані та структуровані за частинами уроку волейболу техніки формульованого оцінювання навчальних досягнень учнів, що допомагають останнім спланувати або скоригувати індивідуальну фізкультурно-оздоровчу діяльність, здійснити самоперевірку (взаємоперевірку) та самооцінювання (взаємооцінювання). З адаптованими техніками формульованого оцінювання можна познайомитися у таблиці 1 (Моїсєєв, 2019).

Результати дослідження та їх обговорення. При проведенні педагогічного експерименту були порівняні контрольні показники з технічної та теоретичної підготовленості учнів 6-х класів на початку та наприкінці експерименту в Улянівській та Великолепетиській школах. З таблиці 2 видно, що в результаті запровадження авторської методики формульованого оцінювання навчальних досягнень учнів 6-х класів на уроках волейболу суттєво зросли показники високого та достатнього рівнів підготовленості учнів до передачі м'яча в стіну двома руками зверху (середній приріст по високому рівню складає 44,5 %), прийом м'яча знизу від стіни (середній приріст по високому рівню – 38,5%) та теоретичної обізнаності з модулю «Волейбол» (середній приріст по високому рівню – 21,5%, а по достатньому – 37,5 %).

Такий суттєвий приріст показників по обраним тестам, на нашу думку, можна пояснити тим, що учні навчилися разом з вчителем ставити на урок прості і зрозумілі завдання та планувати подальшу особистісно значущу діяльність, спільно визначати найважливіші критерії

оцінювання технічних елементів, набули досвід самооцінювання та взаємооцінювання, розвинули вміння давати один одному зворотній зв'язок на основі спільно визначених критеріїв та

переконалися, що формувальне оцінювання реально допомагає навчатися та зрозуміти тонкощі та основні закономірності фізичної культури.

Таблиця 1

Адаптовані техніки формувального оцінювання навчальних досягнень учнів 6-х класів на уроках волейболу

№	Назва техніки	Мета	Характеристика				
			Планування	Перевірка (організація планування)		Оцінювання	
				Форма	Спосіб	Вид	Спосіб
Підготовча частина							
1.	Шиккування учнів у шеренгу за частотою серцевих скорочень (ЧСС)	Допомогти учням здійснювати протягом уроку самоконтроль за власним ЧСС та індивідуалізація фізичного навантаження учнів протягом уроку	-	Фронтальна	Практичний	Попереднє	Самооцінювання, учителем
2.	SMART-цілі (Specific - конкретна, Measurable - вимірنا, Achievable - досяжна, Relevant - відповідна, Timed - визначена в часі)	Поставити перед учнями конкретні, особистісно значущі, легко вимірювальні, досяжні, відповідні та визначені в часі цілі (критерії аналізу та оцінки) уроку, теми, навчального модулю	+	Фронтальна	Вербально	Підсумкове	Самооцінювання, учителем
3.	Чотири кути (1, 2, 4, 5 зони волейбольного майданчика)	Попереднє оцінювання володіння учнями основними технічними елементами й обізнаності у змісті навчального модулю	-	Фронтальна	Практичний, займи кут	Попереднє	Самооцінювання, учителем
4.	3-ХДН-ДН (Знаю, Хочу дізнатися та навчитися, Дізнався та навчився)	Допомогти учням здійснити самоаналіз свого досвіду, визначитися з планами на майбутнє через призму теми уроку або навчального модуля та здійснити самоаналіз пройденого шляху	+	Індивідуальна, групова	Письмовий (таблиця)	Попереднє, підсумкове	Само- та взаємооцінювання
5.	Запитання, що допомагають вчитися (відкриті запитання). Можуть використовуватися протягом усього уроку	Стимулювати мислення учнів, підвищення рівня усвідомлення учнями змісту уроку, розвиток комунікативної культури учнів та вміння задавати відкриті запитання	-	Фронтальна, групова	Вербальний	Найчастіше поточне	Взаємооцінювання, учитель

№	Назва техніки	Мета	Характеристика				
			Планування	Перевірка (організація планування)		Оцінювання	
				Форма	Спосіб	Вид	Спосіб
Основна частина							
1.	Сигнали рукою (доцільно використовувати протягом всього уроку)	Отримати від учнів зворотній зв'язок щодо зрозумілості, цікавості та складності завдання		Фронтальна, групова	Невербальний	Попереднє, поточне	Самооцінювання
2.	Встановлюємо критерії	Допомогти учнями уточнити основні етапи (опорні точки) виконання технічного елементу та критерії оцінювання його виконання	+	Фронтальна, групова	Практичний	-	-
3.	Дві зірки й побажання або «Бутерброд» (зірка, побажання, зірка)	Допомогти учням критеріально взаємооцінити свою роботу над вивченням певного технічного елементу або розробкою творчої вправи через похвалу та конструктивні рекомендації щодо покращення виконаної роботи	-	Групова, індивідуальна	Практичний	Поточне	Взаємооцінювання, учитель
4.	3-2-1 (зворотній зв'язок)	Допомогти учням взаємооцінити свою діяльність на уроці через 3 похвали, 2 уточнюючих запитання та 1 конструктивної рекомендації щодо покращення виконаної роботи	-	Групова, індивідуальна	Практичний	Поточне	Взаємооцінювання, учитель
Заклучна частина							
1.	СЗДМ – «Спитай трьох до мене»	Стимулювати обмін досвідом, взаємооцінку та взаємонавчання в учнівському колективі	-	У парах	Вербальний	Поточне	Взаємооцінювання, учитель
2.	Мовні зразки (підказки)	Допомогти учням сформулювати визначення або висновки доповнюючи пропуски у реченнях	-	Фронтальна, групова	Вербальний	Поточне	Взаємооцінювання, учитель
3.	Мішень або градусник завдань	Отримати від учнів зворотній зв'язок щодо вирішення ними завдань уроку та розвинути в учнів рефлексивні уміння	-	Фронтальна, групова	Графічно (позначки)	Поточне	Самооцінювання
4.	«Тижневий звіт» або «Тематичний звіт», або «Звіт за модуль», Щоденник фізичного самовиховання	Стимулювати рефлексію учнями своєї діяльності за певний проміжок часу (тиждень, тему, модуль)	-	Індивідуальна	Письмово	Підсумков	Самооцінювання, учитель

Приріст по рівнях технічної та теоретичної підготовленості учнів 6-х класів у результаті запровадження авторської методики

Тести Рівні	Передача м'яча в стіну двома руками зверху			Прийом м'яча знизу від стіни			Тестування теоретичних знань з модулю «Волейбол»		
	До	Після	Приріст	До	Після	Приріст	До	Після	Приріст
Улянівська ЗОШ (n=12)									
Високий	0%	50%	50%	17%	50%	33%	0%	33%	33%
Достатній	33%	33%	0%	0%	33%	33%	17%	42%	25%
Середній	17%	17%	0%	33%	17%	-17%	42%	25%	-17%
Низький	50%	0%	-50%	50%	0%	-50%	42%	0%	-42%
Великопетиська ЗОШ № 2 (n=20)									
Високий	31%	70%	39%	6%	50%	44%	0%	10%	10%
Достатній	25%	10%	-15%	38%	20%	-18%	0%	50%	50%
Середній	19%	15%	-4%	31%	30%	-1%	71%	40%	-31%
Низький	25%	5%	-20%	25%	0%	-25%	29%	0%	-29%

Для перевірки достовірності отриманих даних був використаний парний t-критерій Стюдента. З таблиці 3 видно, що по всіх обраних критеріях t-

спостережене (T_c) більше t-критичного (T_k). Це свідчить про те, що похибка по кожному з критеріїв не перевищує 5 % і зафіксований приріст є достовірним.

Таблиця 3

Достовірність змін у технічній і теоретичній підготовленості учнів 6-х класів на початку та наприкінці експерименту

№	Тести	Заклади освіти	Контрольне тестування				t_c	t_k	p
			на початку		наприкінці				
			$\bar{X}_1 \pm \sigma_1$	m_1	$\bar{X}_2 \pm \sigma_2$	m_2			
1.	Передача м'яча в стіну двома руками зверху (відстань 1,5-3 м)	Улянівська ЗОШ (n=12)	3,083 ±1,621	±0,468	6,167 ±2,125	±0,613	15,976	2,201	<0,05
		Великопетиська ЗОШ № 2 (n=20)	2,850 ±1,309	±0,293	6,800 ±2,587	±0,579	10,787	2,093	<0,05
2.	Прийом м'яча знизу від стіни (відстань 2 м)	Улянівська ЗОШ (n=12)	2,667 ±1,371	±0,396	5,500 ±1,567	±0,452	11,757	2,201	<0,05
		Великопетиська ЗОШ № 2 (n=20)	2,700 ±1,418	±0,317	4,900 ±2,150	±0,481	8,904	2,093	<0,05
3.	Тестування теоретичних знань з модулю «Волейбол»	Улянівська ЗОШ (n=12)	4,083 ±1,832	±0,529	8,417 ±2,021	±0,583	16,912	2,201	<0,05
		Великопетиська ЗОШ № 2 (n=20)	3,900 ±1,071	±0,240	7,100 ±1,832	±0,410	10,826	2,093	<0,05

Висновки. Аналіз експериментальних даних засвідчив, що використання технік формувального оцінювання навчальних досягнень учнів 6-х класів на уроках волейболу достовірно покращує їх рівень теоретичної та технічної підготовленості. Найбільший приріст показників спостерігається в учнів з такого тесту, як «Передача м'яча в стіну двома руками зверху», а найменший – «Тестування теоретичних знань з модулю «Волейбол»».

Перспективи подальших досліджень. Подальші наукові розвідки можуть бути здійснені у напрямі порівняльного аналізу ефективності впливу технік формувального оцінювання на різні види підготовленості учнів 5-11-х класів на уроках фізичної культури.

Конфлікт інтересів. Автори відзначають, що не існує ніякого конфлікту інтересів.

Джерела фінансування. Ця стаття не отримала фінансової підтримки від

державних, громадських або комерційних організацій.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Артеменко, Б. О. (2014). Значення тактичної підготовки волейболістів різного рівня майстерності в ігровій діяльності. *Педагогіка, психологія, медико-біологічні проблеми фізичної культури та спорту*, 1, 9-12. doi: 10.6084 / m9.figshare.894384
- Ганчева, В. І., Моїсєєв, С.О. Василь Мороз – переможець Всеукраїнського конкурсу «Інноваційний урок фізичної культури та урок фізичної культури з елементами футболу» 2015 року. *Фізичне виховання в рідній школі : науково-методичний журнал*. 2016. № 2 (103). С. 25–28.
- Гузар, В.М., Сапронова, Ю., Шалар, О.Г. Вплив вольових якостей на фізичну підготовленість юних гандболісток. *Актуальні проблеми юнацького спорту*: матеріали XI Всеукр. наук.-практ. конф., Херсон: ХДУ, 2014, 185-189.
- Гузар, В.М., Шалар, О.Г., Унгурян, А.А., Бережков, І.Т. Виховання дисциплінованості підлітків на уроках фізичної культури. *Актуальні проблеми сучасної біології та здоров'я людини*: матеріали XIV Міжнар. наук.-практ. конф. Миколаїв: МНУ, 2014, 23-26.
- Гузарь, В.Н. Спортивные и подвижные игры на воде. *Спортивные игры*. Харків: ХДАФК, 2019, 1 (11), 4-15. <http://doi.org/10.5281/zenodo.2543532>
- Моїсєєв, С. О. Сучасні підходи до проведення уроків фізичної культури у загальноосвітній школі. *Педагогічний альманах* : збірник наукових праць. 2017. Випуск 34. С. 296-303.
- Моїсєєв, С.О. Педагогічна майстерність учителя фізичної культури у вимірі технік формувального оцінювання. *Професійна успішність педагогічного працівника як основа менеджменту якості освітнього процесу*: Збірник матеріалів четвертих всеукраїнських педагогічних читань присвячених 80-річчю з дня народження Лідії Кондрашової. Черкаси: ФОП Гордієнко Є.І., 2019. С. 226-232.
- Моїсєєв, С.О. *Розвиток педагогічної майстерності вчителя фізичної культури у вимірах фахових конкурсів* : навчально-методичний посібник. Херсон: КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2018. 222 с.
- Моїсєєв, С.О. Формувальне оцінювання учнів на уроках фізичної культури. *Теоретико-методологічні основи розвитку освіти та управлінської діяльності*: матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Херсон, 12-13 вересня) / за ред. Кузьменка В.В., Слюсаренко Н.В.: у 2 ч. Ч. II. Херсон : КВНЗ “Херсонська академія неперервної освіти”, 2019. С. 135-142.
- Моїсєєв, С.О. Як не загубити учнів на уроці фізичної культури у Новій українській школі? *Технології професійного розвитку педагога: спадщина А. С. Макаренка і пріоритети української освіти*: матеріали XVIII міжнародної наук.-практ. конф. (м. Полтава, 13–14 березня 2019 р.). Полтава, 2019. С. 106-107.
- Моїсєєв, С.О., Гузар, В.М., Шалар, О.Г. Концептуальні засади розвитку предметних компетентностей учнів 1-4 класів на уроках фізичної культури в Новій українській школі. *Педагогічний альманах*: зб.наук.пр. / ред. В.В. Кузьменко (голова) та ін. Херсон: КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2019, Вип.43, С. 45-56.
- Моїсєєв, С. О. Порівняльна характеристика робочого, відкритого та конкурсного уроків фізичної культури. *Нова педагогічна думка* : науково-методичний журнал. 2013. № 4. С. 154-158.
- Силка, М. К., & Паєвський, В. В. (2017). Ефективність техніко-тактичних дій кваліфікованих волейболістів у змаганнях. *Спортивні ігри*, 3, 58-60.
- Шалар, О.Г., Гузар, В.М., Решотка, Н.О. Спортивна підготовка учнів ліцею на заняттях з волейболу. *Спортивні ігри*. Харків: ХДАФК, 2019, 1 (11), 58-66. <http://doi.org/10.5281/zenodo.2543592>
- Шалар, О.Г., Стрикаленко, Є.А., Гузар, В.М. Особливості формування командної згуртованості юних спортсменок в ігрових видах спорту. *Спортивні ігри*. Харків: ХДАФК, 2019, №3 (13), 64-73. Doi: 10.15391/si.2019-3.08

- Шалар, О. Г. & Могилевський, О. О. (2010). Серія уроків волейболу освітньо-рефлекторної спрямованості. 7 клас (завершення). *Фізичне виховання в школах України*, 3(15), 5-16.
- Шалар, О. Г. Стрикаленко, В. Н. Гузар. Властивості особистості юних гандболісток та їх вплив на ефективність змагальної діяльності. *Вісник Нац. Ун-ту «Чернігівський колегіум» ім. Т. Г. Шевченка. Сер. : Педагогічні науки*, Чернігів : НУЧК, 2019, Вип. 3 (159), С. 146-152.
- Шалар, О. Г., & Мартиненко, Є. Є. (2011). Організація освітньо-рефлекторної діяльності учнів на уроках волейболу. *Теорія та методика фізичного виховання*, 3, 19-23.
- Юськів, С.М. Особливості формування інтересу та мотивації до занять з фізичного виховання. *Філософські обрії сьогодення: матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф., Херсон, ХДАУ, 2018, 136-141.*
- Юськів, С.М. Степанюк, С.І., Юськів, К.В., Свирида, В.С. Закономірності розвитку дитячо-юнацького спорту. *Актуальні проблеми юнацького спорту: зб. статей XIII Всеукр. наук. конф. (27 вересня 2018 р.) – Херсон: ХДУ, 2018. – С.144-149.*
- Юськів, С.М., Юськів, К.В. Філософські аспекти розвитку гармонійної особистості в сучасній освіті. *Sophia Prima: діалог вічного повернення. Міжнародний гуманітарний журнал – К.: Вид-во ВІР УАН, 2018. - №1 (1). – С. 99-104.*
- Shalar, O., Huzar, V., Strikalenko, Y., Yuskiv, S., Homenko, V., & Novokshanova, A. (2019). Psycho-pedagogical aspects of interaction between personality traits and physical qualities of the young gymnasts of the variety and circus studio. *Journal of Physical Education and Sport (JPES)*, Vol.19 (Supplement issue 6), Art 344, 2283-2288. DOI:10.7752/jpes.2019.s6344
- Strelnikova, E. Y., Kozina, Z. L., Sobko, I. M., Nuzhna, A., Polishchuk, S. B., Ryepko, O. O., & Kozin, S. V. (2018). Preparation of young volleyball players at the stage of sports improvement on the basis of development of psychophysiological functions. *Health, sport, rehabilitation*, 4(2), 124-133. doi:http://dx.doi.org/10.34142/HSR.2018.04.02.12

Стаття постуила до редакції: 08.01.2020.

Опублікована: 07.02.2020.

Аннотация. Моисеев С.А., Гузарь В.Н., Юськив С.Н. Влияние формирующего оценивания на теоретическую и техническую подготовленность учащихся 6-х классов во время изучения модуля «Волейбол». **Цель:** экспериментально проверить эффективность влияния техник формирующего оценивания на теоретическую и техническую подготовленность учащихся 6-х классов (2 год изучения модуля) на уроках волейбола. **Участники:** учащиеся 6-х классов Уляновской общеобразовательной школы I-III ступеней Скадовского районного совета Херсонской области (n=16) и Великолепетихская общеобразовательная школа I-III ступеней Великолепетихского района Херсонской области (n=20). Возраст учащихся – 11-12 лет. Эксперимент был организован в 2018/2019 учебном году во время изучения учащимися модуля «Волейбол» (18 уроков). Контрольное тестирование теоретической и технической подготовленности учащихся было организовано в начале и в конце изучения учебного модуля «Волейбол». **Методы:** теоретический анализ научных источников, методы математической статистики, тестирование технической (передача мяча в стену двумя руками сверху; прием мяча снизу от стены) и теоретической (тестовые задания были направлены на выявления осведомленности учащихся с историей развития украинского волейбола, правилами игры в малышбол, характерными техническими ошибками) подготовленности. **Результаты:** разработана и апробирована авторская методика использования техник формирующего оценивания учебных достижений учащихся 6 классов на уроках волейбола. Суть авторской методики заключается в систематическом, критериальном, активном, интерактивном оценивании, рефлексии и совместной коррекции индивидуального прогресса учащихся в теоретической, физической, технической и тактической подготовленности к игре в

волейбол. Виявлено, що достовірно улучшилися показателі контрольних упрощень «передача м'яча в стіну двома руками зверху» ($p < 0,05$), «прийм м'яча знизу від стіни» ($p < 0,05$) і тестових завдань ($p < 0,05$) з тактичної і теоретичної підготовленості учасників. **Висновки:** встановлено, що використання техник формуючого оцінювання навчальних досягнень учасників 6-х класів на уроках волейболу достовірно підвищує їх рівень теоретичної і технічної підготовленості.

Ключові слова: критерії, самооцінювання, взаємооцінювання, рефлексія, зворотній зв'язок, теоретична підготовка, технічна підготовка.

Abstract. Moiseiev S.O., Huzar V.M., Yuskiv S.M. Influence of formative assessment for theoretical and technical training of the 6th grade students during the studying of the volleyball module. Objective: To experimentally test the effectiveness impact of the formative assessment techniques on the theoretical and technical training of 6th grade students (the second year study) at volleyball lessons. **Participants:** the 6th grades students of the Ulyanovsk Secondary School of the I-III grades of the Skadovsk District Council of Kherson Region ($n = 16$) and the Velykapetetyka Secondary School №2 of the Velykapetetska Village Council of the Velykapetetyka District of Kherson Region ($n = 20$). The age of students is 11-12 years. The experiment took place in the 2018/2019 school year during the studying of the module "Volleyball" (during 19-20 lessons). Control testing of theoretical and technical training of students was organized at the beginning and at the end of studying of the module "Volleyball". **Methods:** theoretical analysis of scientific sources, methods of mathematical statistics, testing of technical (transfer of the ball to the wall with two hands from above; receiving the ball from the bottom from the wall) and theoretical (test tasks were aimed at revealing the students' awareness of the history of Ukrainian volleyball, rules games of kidsball, technical mistakes) training. **Results:** developed and tested the author's method of using the techniques of formative assessment of educational achievements of 6th grade students at volleyball lessons. The essence of the author's methodology was the systematic, criterion, active and interactive assessment, reflection and adjustment of students' individual progress in the theoretical, physical, technical and tactical training of students for volleyball. It was found that the performance of control exercises "transfer of the ball to the wall with two hands from above" ($p < 0.05$), "reception of the ball from the bottom from the wall" ($p < 0.05$) and test tasks on tactical and theoretical training of students ($p < 0.05$) were significantly improved. **Conclusions:** It was found that the use of techniques of formative assessment of educational achievements of 6th grade students at volleyball lessons significantly improves their level of theoretical and technical training.

Keywords: criteria; self-assessment; mutual evaluation; reflection; feedback; theoretical training; technical training.

Reference

- Artemenko, B. O. (2014). Znachennia taktychnoi pidhotovky voleibolistiv riznogo rivnia maisternosti v irovii diialnosti [The value of tactical training of volleyball players of different skill levels in playing activities.]. *Pedahohika, psykholohiia, medyko-biologichni problemy fizychnoi kultury ta sportu* [Pedagogy, psychology, medical and biological problems of physical culture and sports], 1, 9-12. doi: 10.6084 / m9.figshare.894384
- Hancheva, V. I., Moiseiev, S.O. Vasyl Moroz – peremozhets Vseukrainskoho konkursu «Innovatsiinyi urok fizychnoi kultury ta urok fizychnoi kultury z elementamy futbolu» 2015 roku [Vasily Moroz is the winner of the All-Ukrainian Competition "Innovative Physical Culture Lesson and Physical Culture Lesson with Elements of Soccer" 2015.]. *Fizychnye vykhovannia v ridnii shkoli : naukovo-metodychnyi zhurnal* [Physical education at home school: a scientific and methodological journal], 2016, № 2 (103), 25–28.
- Huzar, V. M., Saponova, Yu., & Shalar, O. H. Vplyv volovykh yakosteі na fizychnu pidhotovlenist yunykhandbolistok [The influence of volitional qualities on the physical fitness of young handball players]. *Aktualni problemy yunatskoho sportu* [Actual problems of youth sports], Kherson, 2014, 185-189.
- Huzar, V.M., Shalar, O.H., Unhurian, A.A., Berezhkov, I.T. Vykhovannia dystsyplinovanosti pidlitkiv na urokakh fizychnoi kultury [Educating the discipline of teenagers in physical

- education lessons]. *Aktualni problemy suchasnoi biolohii ta zdorovia liudyny: materialy XIV Mizhnar. nauk.-prakt. konf. Mykolaiv: MNU [Topical Issues in Modern Biology and Human Health: Proceedings of the XIV International. Research Practice Conf. Nikolaev: MNU]*, 2014, 23-26.
- Huzar, V. N. Sportyvnie y podvyzhni yhri na vode [Sports and outdoor games on water]. *Sportyvni ihry. Kharkiv: KhDAFK [Sport games. Kharkov: HGAFK]*, 2019, 1 (11), 4–15. <http://doi.org/10.5281/zenodo.2543532>
- Moiseiev, S. O. Suchasni pidkhody do provedennia urokiv fizychnoi kultury u zahalnoosvitnii shkoli [Modern approaches to conducting physical education lessons in a comprehensive school]. *Pedahohichniy almanakh : zbirnyk naukovykh prats. 2017. Vypusk 34 [Pedagogical almanac: a collection of scientific works. 2017. Issue 34]*, 296-303.
- Moiseiev, S.O. Pedahohichna maisternist uchytielia fizychnoi kultury u vymiri tekhnicheskikh formovalnogo otsiniuvannia [Pedagogical skills of physical education teachers in measuring techniques of formative assessment.]. *Profesiina uspishnist pedahohichnoho pratsivnyka yak osnova menedzhmentu yakosti osvithnoho protsesu: Zbirnyk materialiv chetvertykh vseukrainskykh pedahohichnykh chytan prysviachenykh 80-richchiu z dnia narodzhennia Lidii Kondrashovoi. Cherkasy: FOP Hordienko Ye.I. [Teacher's Professional Success as a Basis for Quality Management in the Educational Process: Collection of materials of fourth all-Ukrainian pedagogical readings dedicated to the 80th anniversary of Lydia Kondrashova. Cherkasy: FOP Gordienko EI,], 2019, 226-232.*
- Moiseiev, S.O. Rozvytok pedahohichnoi maisternosti vchytielia fizychnoi kultury u vymirakh fakhovykh konkursiv : navchalno-metodychnyi posibnyk [Development of pedagogical skills of physical education teacher in measuring professional competitions: a teaching manual.]. Kherson: KVNZ «Khersonska akademiia neperervnoi osvity», 2018, 222.
- Moiseiev, S.O. Formuvalne otsiniuvannia uchniv na urokakh fizychnoi kultury [Formative assessment of students in physical education lessons]. *Teoretyko-metodolohichni osnovy rozvytku osvity ta upravlinskoi diialnosti: materialy V Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii (m. Kherson, 12-13 veresnia) / za red. Kuzmenka V.V., Sliusarenko N.V.: u II ch. Ch. II. [Theoretical and Methodological Foundations of Educational Development and Management Activity: Proceedings of the V All-Ukrainian Scientific and Practical Conference (Kherson, September 12-13) / ed. Kuzmenka VV, Sliusarenko NV: in the II h.] Kherson : KVNZ “Khersonska akademiia neperervnoi osvity”, 2019, 135-142.*
- Moiseiev, S.O. Yak ne zahubyty uchniv na urotsi fizychnoi kultury u Novii ukrainskii shkoli? [How not to lose students in a physical education lesson at the New Ukrainian School?] *Tekhnolohii profesiinoho rozvytku pedahoha: spadshchyna A. S. Makarenka i priorityty ukrainskoi osvity: materialy KhVIII mizhnarodnoi nauk.-prakt. konf. (m. Poltava, 13–14 bereznia 2019 r.) [Teacher's Professional Development Technologies: AS Makarenko's Heritage and Priorities of Ukrainian Education: Materials of the Eighteenth International Science-Practice. Conf. (Poltava, March 13-14, 2019).]. Poltava, 2019, 106-107.*
- Moiseiev, S.O., Huzar, V.M., Shalar, O.H. Kontseptualni zasady rozvytku predmetnykh kompetentnostei uchniv 1-4 klasiv na urokakh fizychnoi kultury v Novii ukrainskii shkoli [Conceptual bases of development of subject competences of students of 1-4 classes at lessons of physical culture at the New Ukrainian school.]. *Pedahohichniy almanakh: zb.nauk.pr. / red. V.V. Kuzmenko (holova) ta in [Pedagogical almanac: scientific collection. / ed. V.V. Kuzmenko (head) and others]. Kherson: KVNZ «Khersonska akademiia neperervnoi osvity», 2019, Vyp.43, 45-56.*
- Moiseiev, S. O. Porivnialna kharakterystyka robochoho, vidkrytoho ta konkursnoho urokiv fizychnoi kultury [Comparative characteristics of working, open and competitive physical culture lessons.]. *Nova pedahohichna dumka : naukovo-metodychnyi zhurnal [New pedagogical thought: a scientific and methodological journal]. 2013. № 4, 154-158.*

- Sylka, M. K., & Paievskiy, V. V. (2017). Efektyvnist tekhniko-taktychnykh dii kvalifikovanykh voleibolistiv u zmahanniakh [Efficiency of technical and tactical actions of qualified volleyball players in competitions]. *Sportyvni ihry [Sports Games]*, 3, 58-60.
- Shalar O.H., Huzar V.M., Rehotka N.O. Sportyvna pidhotovka uchniv litseiu na zaniattiakh z voleibolu [Athletic training of the lyceum students at volleyball classes]. *Sportyvni ihry [Sports Games]*, Kharkiv: KhDAFK, 2019, 1 (11), 58-66. <http://doi.org/10.5281/zenodo.2543592>
- Shalar O.H., Strikalenko E.A., Huzar V.M. Osoblyvosti formuvannia komandnoi zghurtovanosti yunych sportyvenok v ihrovnykh vydakh sportu [Features of formation of team cohesion of young sportswomen in game sports]. *Sportyvni ihry [Sports Games]*, 3 (13), 64-73. Doi: 10.15391/si.2019-3.08
- Shalar, O. H. & Mohylevskiy, O. O. (2010). Seriya urokiv voleibolu osvitho-reflektornoj spriamovanosti. 7 klas (zavershennia) [A series of volleyball lessons of educational and reflexive orientation. Grade 7 (Completion)]. *Fizychno vykhovannia v shkolakh Ukrainy [Physical education in schools of Ukraine]*, 3(15), 5-16.
- Shalar, O. H., Strykalenko, E. A., Huzar, V. N.. Vlastyvosti osobystosti yunych handbolistik ta yikh vplyv na efektyvnist zmahalnoi diialnosti [Personality traits of young handball players and their influence on the effectiveness of competitive activity.]. *Visnyk Nats. Un-tu «Chernihivskiy kolehium» im. T. H. Shevchenka. Ser. : Pedagogichni nauky [Bulletin of the National. Univ. "Chernihiv College" them. TG Shevchenko. Avg. : Pedagogical Sciences]*, Chernihiv : NUChK, 2019, Vyp. 3 (159), 146-152.
- Shalar, O. H., & Martynenko, Ye. Ye. (2011). Orhanizatsiia osvitho-reflektornoj diialnosti uchniv na urokakh voleibolu [Organization of educational and reflex activities of students in volleyball lessons]. *Teoriia ta metodyka fizychnoho vykhovannia [Theory and methodology of physical education]*, 3, 19-23.
- Yuskiv, S.M. Osoblyvosti formuvannia interesu ta motyvatsii do zaniat z fizychnoho vykhovannia [Features of interest formation and motivation for physical education classes]. *Filosofski obrii sohodennia: materialy VI Mizhnar. nauk.-prakt. konf. [Philosophical Horizons of the Present: Materials VI Int. Research Practice Conf]*, Kherson, KhDAU, 2018, 136-141.
- Yuskiv, S.M. Stepaniuk, S.I., Yuskiv, K.V., Svyryda, V.S. Zakonomirnosti rozvytku dytiachyuno-natskoho sportu [Patterns of development of child-youth sports.]. *Aktualni problemy yunatskoho sportu: zb. statei XIII Vseukr. nauk. konf. (27 veresnia 2018 r.) [Actual Problems of Youth Sport: Coll. Articles XIII All-Ukrainian. of sciences. Conf. (September 27, 2018)]* – Kherson: KhDU, 2018, 144-149.
- Yuskiv, S.M., Yuskiv, K.V. Filosofski aspekty rozvytku harmoniinoi osobystosti v suchasni osviti [Philosophical aspects of the development of a harmonious personality in modern education]. *Sophia Prima: dialoh vichnoho povernennia. Mizhnarodnyi humanitarnyi zhurnal [Sophia Prima: a dialogue of eternal return. International Humanities Magazine]*, K.: Vyd-vo VIR UAN, 2018, №1 (1), 99-104.
- Shalar, O., Huzar, V., Strikalenko, Y., Yuskiv, S., Homenko, V., & Novokshanova, A. (2019). Psycho-pedagogical aspects of interaction between personality traits and physical qualities of the young gymnasts of the variety and circus studio. *Journal of Physical Education and Sport (JPES)*, Vol.19 (Supplement issue 6), Art 344, 2283-2288. DOI:10.7752/jpes.2019.s6344
- Strelnikova, E. Y., Kozina, Z. L., Sobko, I. M., Nuzhna, A., Polishchuk, S. B., Ryepko, O. O., & Kozin, S. V. (2018). Preparation of young volleyball players at the stage of sports improvement on the basis of development of psychophysiological functions. *Health, sport, rehabilitation*, 4(2), 124-133. doi:<http://dx.doi.org/10.34142/HSR.2018.04.02.12>

Відомості про авторів/ Information about the Authors

Моїсеєв Сергій Олександрович: кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри теорії й методики виховання, психології та інклюзивної освіти; Комунальний вищий навчальний заклад «Херсонська академія неперервної освіти» Херсонської обласної ради: вул. Покришева, 41, м. Херсон, 73034, Україна

Моисеев Сергей Александрович: кандидат педагогических наук, доцент, заведующий кафедры теории и методики воспитания, психологии и инклюзивного образования; Коммунальное высшее образовательное заведение «Херсонская академия непрерывного образования» Херсонского областного совета: ул. Покрышева, 41, г. Херсон, 73034, Украина.

Moiseiev Serhii Olexandrovich: Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Municipal Higher Educational Institution «Kherson Academy of Continuing Education» of the Kherson Regional Council: Pokrysheva str., 41, Kherson, 73034, Ukraine.

<https://orcid.org/0000-0001-9326-4192>

E-mail: cergeycom@ukr.net

Гузар Віктор Миколайович: кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фізичного виховання; Херсонська державна морська академія: просп. Ушакова, 20, м. Херсон, 73000, Україна

Гузарь Виктор Николаевич: кандидат педагогических наук, доцент кафедры физического воспитания; Херсонская государственная морская академия: просп. Ушакова, 20, г. Херсон, 73000, Украина

Huzar Viktor: Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of Physical Education Department; Kherson State Maritime Academy: Ushakov Avenue, 20, Kherson, 73000, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0002-4427-2425>;

E-mail: guzarv59@gmail.com

Юськів Сергій Миколайович: виконуючий обов'язки завідувача кафедри фізичного виховання, майстер спорту України з вільної боротьби; Херсонська державна морська академія: просп. Ушакова, 20, м. Херсон, 73000, Україна

Юськив Сергей Николаевич: исполняющий обязанности заведующего кафедры физического воспитания, мастер спорта Украины по вольной борьбе; Херсонская государственная морская академия: просп. Ушакова, 20, г. Херсон, 73000, Украина

Yuskiv Serhii: Head of Physical Education Department, Sports Master of Ukraine; Kherson State Maritime Academy: Ushakov Avenue, 20, Kherson, 73000, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0001-5949-8665>

E-mail: sergeyyuskiv6@gmail.com